

Innst. 205 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:28 S (2011–2012)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og Christian Tybring-Gjedde om fredning av Nasjonalgalleriets Munch-sal

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen har i lengre tid gjort det klart at nytt nasjonalmuseum skal oppføres på Vestbanetomten i Oslo, og omfatte Nasjonalgalleriet, Kunstindustrimuseet og Museet for samtidskunst. Forslagsstillerne viser til at debatten omkring denne saken har vist at det er et stort engasjement for nasjonalmuseet.

Den mest internasjonalt kjente delen av museets samlinger er den man finner i museets Munch-sal. Nasjonalmuseets samling av Edvard Munchs malerier og papirarbeider består av en rekke sentrale verk fra hans kunstnerskap, og forslagsstillerne viser til at flere har påpekt at Munch-salen bør fredes. Forslagsstillerne mener at flyttes maleriene ut av sin historiske kontekst, utraderes et vesentlig kapittel i norsk kunsthistorie.

Forslagsstillerne har også tidligere tatt til orde for at store norske kunstnere i størst mulig grad må æres ut fra de lokaliteter og forhold som er naturlig. Det kan her bl.a. vises til Dokument 8:81 S (2010–2011), hvor det ble tatt til orde for å etablere kunstnerboligen «Grotten» som et museum til ære for Henrik Wergelands liv og forfatterskap. På samme måte er det ifølge forslagsstillerne naturlig at Munch-salen i det ærverdige Nasjonalgalleriet fredes, og bevares, som et permanent lokale for Munchs verker.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre en fredning av Nasjonalgalleriets Munch-sal, slik at Edvard Munchs verker også for fremtiden kan stilles ut og besøkes i en sal spesielt bygget for dette formålet.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thømmessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Gina Knutson Barstad, fra Senterpartiet, Christina Nilsson Ramsøy, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til representantforslaget og statsrådets svarbrev av 1. desember 2011 (vedlegg).

Komiteen registrerer at forslagsstillerne mener et vesentlig kapittel i norsk kulturhistorie utraderes dersom Munch-maleriene flyttes ut av sin historiske kontekst.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener derimot at Munch-malerienes kulturhistoriske betydning ikke bestemmes av om disse er lokalisert i Nasjonalgalleriet eller i annet egnet lokale.

Komiteen vil minne om at disse kunstkattene er en vesentlig del av vår kunsthistorie som skal forvaltes og bevares uavhengig av Nasjonalgalleriets skjebne.

Komiteen mener det er en viktig nasjonal og statlig oppgave å bidra til at Munchs kunst forvaltes slik at disse unike kunstkattene bevares for ettertiden. Det påligger staten et stort ansvar å sørge for at Munchs kunst bevares og gjøres tilgjengelig for allmennheten på en verdig og riktig måte.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener imidlertid dette kan gjøres på andre måter enn slik det tas til orde for i representantforslaget.

Komiteen viser til at Nasjonalgalleriet nylig ble fredet av Riksantikvaren. Fredningen omfatter Nasjonalgalleriet med forhage mot Universitetsgaten og omfatter bygningens eksteriør og interiør. Bygningens interiør, det vil si rominndeling, bygningsdeler og overflater i de deler av interiøret som er opprinnelig fra byggeåret, er nå sikret. Komiteen viser til at fredningen av bygningens eksteriør skal sikre dens opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljering som fasadeløsning, eldre dører og vinduer, materialbruk, overflater og dekor skal opprettholdes. Komiteen viser til at fredningen særlig skal legge til rette for videre utstillingsformål i bygningen.

Komiteen viser til at Nasjonalgalleriet er en viktig monumentalbygning med stor symbolverdi, som mange mennesker har et nært forhold til. Bygningen fra 1882 har vært vårt fremste utstillingssted for norsk kunst gjennom tidene. Gjennom den fredning som nå er foretatt, sikres bygningens opprinnelige arkitektur. Komiteen tolker representantforslaget dit hen at forslagsstillerne nå ønsker å frede også den kunsten som henger på veggene i Munchsalen. Representantene vil bruke fredningsinstituttet til å gripe inn i og styre hvordan et museum skal lage utstillinger, og i hvilke lokaler utstillingen skal presenteres.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til statsrådets svarbrev og er enig i statsrådets konstatering at representantforslaget er på kollisjonskurs med et viktig og grunnleggende prinsipp om at et museum skal ha full faglig frihet til å velge temaer og utstillingsløsninger til enhver tid, forutsatt at utstillingsløsningene ikke representerer en fare for kunstverkenes sikkerhet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Nasjonalgalleriet er et av våre nasjonalmonumenter. Formålet med fredningen av Munchsalen er å bevare samlet flere sentrale verk av vår fremste kunstner.

Disse medlemmer viser til flertallets merknad, hvor det hevdes at representantforslaget er på

kollisjonskurs med prinsippet om faglig frihet. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at dette prinsippet er fullt ut ivaretatt, all den tid etableringen av salen ble gjort med nettopp utstilling av Munchs verker som formål. Disse medlemmer mener også det er naturlig med statlig ansvar for Munchverker i offentlig eie, og i den anledning vil det være naturlig å benytte en sal som museet selv har etablert til nettopp denne bruken.

Disse medlemmer mener også at bygningen er et sentralt arkitekturmonument innen nyrenessansen i Norge, i tillegg til å være et sentralt norsk museumsbygg knyttet til forskning og formidling av billedkunst.

Disse medlemmer er glad for å se at Riksantikvaren varslet at de har fredet Nasjonalgalleriet – bygningens eksteriør og interiør. Bygningen, som sto ferdig i Universitetsgaten i Oslo i 1882, er tegnet av arkitektene Heinrich Ernst Schirmer og Adolf Schirmer. Far og sønn Schirmer tegnet bygningen i tidsrommet 1879–1881.

Disse medlemmer viser også til at Nasjonalgalleriet er Riksantikvarens første fredning i jubileumsåret 2012, da direktoratet fyller 100 år, og at formålet med å bevare Nasjonalgalleriet er både kulturhistorisk og arkitekturhistorisk begrunnet.

Disse medlemmer viser til at Nasjonalgalleriet ifølge Riksantikvaren er en viktig monumentalbygning med stor symbolverdi, som mange mennesker har et nært forhold til. Bygningen har vært Norges fremste utstillingssted for norsk kunst gjennom tidene.

Disse medlemmer vil videre understreke at Nasjonalgalleriet springer ut av de nasjonale strømningene på 1800-tallet og har vært sentral i utviklingen av norsk kunst og kultur. Fredningen er en flott start på Riksantikvarens jubileumsår og et godt utgangspunkt for videre forvaltning av Nasjonalgalleriet, sier miljøvernministeren i en pressemelding.

Disse medlemmer viser til at Nasjonalgalleriet rommer landets største offentlige samling av malerier, tegninger og skulpturer, og en spesielt god samling av norsk nasjonalromantisk malerkunst og Edvard Munchs bilder. Bare seks–sju prosent av kunsten er utstilt for offentligheten.

Disse medlemmer viser til at siden etableringen av Nasjonalmuseet har det vært planer om utbygging på og ved Tullinløkka i Oslo.

Disse medlemmer viser også til at fredningen skal ifølge Riksantikvaren særlig legge til rette for videre utstillingsformål i bygningen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre en fredning av Nasjonalgalleriets Munch-sal, slik at Edvard Munchs verker også for fremtiden kan stilles

ut og besøkes i en sal spesielt bygget for dette formålet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre en fredning av Nasjonalgalleriets Munch-sal, slik at Edvard Munchs verker også for fremtiden kan stilles ut og besøkes i en sal spesielt bygget for dette formålet.

Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:28 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og Christian Tybring-Gjedde om fredning av Nasjonalgalleriets Munch-sal – bifalles ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 28. februar 2012

Gunn Karin Gjul

leder

Øyvind Håbrekke

ordfører

Vedlegg

Brev fra Kulturdepartementet v/statsråden til Stortinget, datert 1. desember 2011

Dokument 8:28 S (2011 - 2012) - Representantforslag 28 S (2011–2012) fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og Christian Tybring-Gjedde

I brev av 25. november 2011 fra Familie- og kulturkomiteen bes departementet vurdere representantforslaget fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen, Øyvind Korsberg og Christian Tybring-Gjedde. De viser i sin framstilling til debatten om å flytte dagens utstillinger i Nasjonalgalleriet til Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen, når det blir ferdig. Representantene anfører at salen der Munchs arbeider i dag er utstilt, ble bygd for å vise Munchs kunst. Representantforslaget har følgende konklusjon:

"Stortinget ber regjeringen ta initiativ for å sikre en fredning av Nasjonalgalleriets Munch-sal, slik at Edvard Munchs verker også for fremtiden kan stilles ut og besøkes i en sal spesielt bygget for dette formålet."

Som representantene vil være kjent med, er Riksantikvaren i ferd med å slutføre fredning av Nasjonalgalleriet. Med hjemmel i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 22a, jf. § 15, jf. forskrift av 9. februar 1979 nr 8785 om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven § 12 nr. 1, sendte Riksantikvaren i juni 2011 et forslag til fredningsforskrift på høring. Riksantikvaren har ikke avsluttet dette arbeidet ennå. Imidlertid kan det være på sin plass å sitere noen hovedpunkter fra Riksantikvarens høringsbrev.

"Formålet med fredningen av Nasjonalgalleriet er å bevare et sentralt verk av to av våre fremste arkitekter fra andre del av 1800-tallet, Heinrich Ernst Schirmer (1814-1887) og Adolf Schirmer (1850-1930). Syd- og nordfløyen ble oppført senere med Ingvar Hjorth (1862-1927) som arkitekt, men etter forelegg av Adolf Schirmer. Bygningen fikk Houens diplom for fremragende arkitektur i 1926.

Bygningen er et sentralt arkitekturmonument innen nyrenessansen i Norge, i tillegg til å være et sentralt norsk museumsbygg knyttet til forskning og formidling av billedkunst. Nasjonalgalleriet må også sees som ledd i utviklingen og konsolideringen av nasjonalstaten.

Nasjonalgalleriets midtre del ble bygget i 1880-81 og ble da kalt Skulpturmuseet, sydfløyen ble ferdigstilt i 1907 og nordfløyen ble ferdig i 1924.

Fredningen av bygningens eksteriør skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljering som fasadeløsning, eldre dører og vinduer, materialbruk, overflater og dekor skal opprettholdes.

Formålet med fredningen av bygningens interiør er å bevare rominndeling, bygningsdeler og overflater i de deler av interiøret som er opprinnelige fra

byggeåret, eller er ombygget på en helhetlig måte som tjener den opprinnelige arkitekturen.

Fredningen skal særlig legge til rette for videre utstillingsformål i bygningen, men er imidlertid ikke til hinder for annen bruk av bygningen. Fredningen er ikke til hinder for nødvendig teknisk modernisering av bygningen i forhold til ventilasjon, sikkerhet og universell utforming, etter tillatelse fra antikvarisk myndighet.

Det er ikke Riksantikvarens intensjon å fryse den eksisterende museumsvirksomheten i bygningen. Riksantikvaren har ikke hjemmel til å frede kunsten som henger på veggene."

I sitt hørings svar til Riksantikvaren støttet Kulturdepartementet forslaget til forskrift.

Slik jeg forstår representantforslaget, vil de at Riksantikvaren også skal frede den kunsten som henger på veggene i Munch-salen. Representantforslaget vil legge til rette for å bruke fredningsinstituttet til å gripe inn i og styre hvordan et museum skal lage utstillinger, og i hvilke lokaler utstillingene skal presenteres. Dette er på kollisjonskurs med et viktig og grunnleggende prinsipp om at et museum skal ha full faglig frihet til å velge temaer og utstillingsløsninger til enhver tid, forutsatt at utstillingsløsningene ikke representerer en fare for kunstverkenes sikkerhet. Nasjonalmuseet planlegger en ny Munch-sal i nybygget på Vestbanen, og der vil Munchs kunstverker få bedre sikkerhets- og utstillingsforhold enn de har hatt noen gang.

Dette er tredje gangen et representantforslag omhandler bruken av Nasjonalgalleriet. Første gang var i Dokument nr. 8:65 (2008–2009) fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Hans Olav Syversen og Trine Skei Grande. I den forbindelse ga regjeringen en fyldig omtale av saksforløpet og grunnlaget for beslutningen om nybygg på Vestbanen i St.prp. nr. 67 (2008-2009). Det andre representantforslaget var formulert i Dokument nr. 8:57 (2010-2011) fra stortingsrepresentantene Ib Thomsen og Trine Skei Grande.

Høsten 2010 stilte representanten Hans Olav Syversen et spørsmål om Nasjonalgalleriet, som ble besvart av meg i ordinær spørretime den 20. oktober 2010. Videre ble det holdt en interpellasjonsdebatt den 2. desember 2010 om Nasjonalgalleriet og Nasjonalmuseet med utgangspunkt i en interpellasjon fra representanten Ib Thomsen. Det henvises for øvrig til vedlagte oversikt over stortingsdokumenter som inneholder omtale av utbyggingsprosjektet til Nasjonalmuseet.

Da Stortinget drøftet Dokument nr. 8:57 (2001-2011), fikk jeg et klart inntrykk av at det er bred opp-

slutning om det planlagte nybygget på Vestbanen. Videre var det en tilslutning til at det skal gjennomføres en prosess for å belyse etterbruken av Nasjonalgalleriet, når Nasjonalmuseet flytter sin virksomhet til nybygget på Vestbanen, tidligst i 2017. I debatten sa jeg at regjeringen i egnet form ønsker å komme tilbake til Stortinget når det gjelder bruken av Nasjonalgalleri-bygningen. Først må det imidlertid gjennomføres en prosess der ulike alternative funksjoner i bygningen skal vurderes. Statsbygg er i gang med dette arbeidet. Inkludert i alternativene som skal vur-

deres, er også fortsatt bruk som arena for kunstutstillinger, eventuelt i samspill med annen aktivitet. Et annet viktig element i Statsbyggs utviklingsprosjekt er å vurdere hvordan Tullinløkka, både på kort og lang sikt, kan utvikles til en bedre hovedstadsarena i samspill med Universitetshagen, Universitetsplassen og omliggende bygninger. Som et første resultat kan vi nå glede oss over en park på Tullinløkka. Riktig nok er det en midlertidig løsning, men den kan gi bud om hvilket spennende byromspotensial Tullinløkka har.

Undervedlegg

Oversikt over stortingsdokumenter med omtale av utbyggingsprosjektet for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Meldinger, proposisjoner og dokument 8-forslag	Innstillinger
St. pr. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving. Om arkiv, bibliotek og museum i ei IKT-tid og om bygningsmessige rammevilkår på kulturområdet	Innst. S. nr. 46 (2000-2001)
St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2002-2003):	Budsjett-innst. S. nr. 2 – 2002-2003
St.prp. nr. 1 (2003-2004)	Budsjett-innst. S. nr. 2 – 2003-2004
St.meld. nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014	Innst. S. nr. 155 – 2003-2004
St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 (2004-2005)	Budsjett-innst. S. nr. 2 – 2004-2005
St.prp. nr. 1 (2005-2006)	
St.prp. nr. 1 (2006-2007)	Budsjett-innst. S. nr. 6 (2006-2007)
St.prp. nr 1 (2007-2008)	Budsjett-innst. S. nr. 2 – 2007-2008
St.prp. nr 1 (2008-2009)	Budsjett-innst. S. nr. 2 – 2008–2009
St.meld. nr. 49 (2008–2009) Framtidas museum	
Dokument nr. 8:65 (2008-2009) Representantforslag om at Stortinget får behandle en sak om Nasjonalmuseets fremtidige innretning, lokalisering mv.	Innst. S. nr. 324 (2008-2009)
St.prp. nr. 67 (2008-2009) (med en redegjørelse om Nasjonalmuseets utbyggingsprosjekt)	Innst. S. nr. 355 – 2008–2009
Prop 1 S (2009-2010)	Innst. 14 S – 2009–2010
Prop. 1 S (2010-2011)	Innst. 14 S (2010–2011)
Representantforslag 57 S (2010-2011) om fremtidens nasjonal-museum og en demokratisk behandling av nasjonalgalleriets skjebne.	Innst. 307 S (2010-2011)
Dokument 8:28 S (2011 - 2012) - Representantforslag 28 S (2011–2012) om fredning av Nasjonalgalleriets Munch-sal	

Spørsmål fra representanten Hans Olav Syversen om Nasjonalgalleriet, besvart av statsråd Huitfeldt i ordinær spørretime den 20. oktober 2010.

Interpellasjonsdebatt den 2. desember 2010 om Nasjonalgalleriet og Nasjonalmuseet med utgangspunkt i en interpellasjon fra representanten Ib Thomsen.

